

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Věstník literární

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 7 (1878), No. 1, 47--48

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/109164>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1878

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

výsledek několika *samozřejmých axiomat*, nemůže však dnés ve vědách přírodních býti ani řeči, ano, pokud z přítomného stanoviska nám souditi možno, bude naše vědění fyzikální vždy vycházeti z několika vět *indukcí nabytých*, jichž pravděpodobnost stále vzrůstati bude, ale sotva kdy podaří se založiti přírodní vědy na takových větech samozřejmých, na jakých spočívá matematika a geometrie. *)

Pokusy podobné, jakým jest uvedený důkaz Wundtův, nesouce na sobě ráz scholastiky a „naturfilosofie“ neprospívají vědám přírodním, filosofii pak škodí, ano zdá se mi, že vůči pilné a vážné práci tolika badatelů přírodních musí se podobné hříčky slovní odsouditi co *frivolní*. Nehledímeli pak ani k naprosté *chybnosti* uvedeného odůvodnění, musíme rozhodně zavrhnutí *každý* podobný důkaz, který nechovaje žádné síly *přesvědčující*, má jen za účel příkrýti nutnou nehotovost našeho vědění chatrným pláštikem slovní eskamotáže.

Myslím, že není třeba dodati, že článek tento nečelí proti pokusům filosofického prohloubení našeho vědění realného, ale že namířen jest proti lichému slovíčkářství. Musíme si zajisté všichni přát, aby základní věty mechaniky co do původu svého a co do mezí své platnosti byly prozkoumány, a aby vůbec filosofii pojilo se opět to, co specialisováním věd do nekonečna se rozběhnouti hrozí; jedná se toliko o to, aby se to stalo způsobem platným a vědy důstojným.

Věstník literární.

Descriptivní geometrie pro vyšší třídy škol realných,

sepsal

FRANT. ŠANDA,

mistoředitel cis. král. vyššího realného gymnasia v Táboře.

V Praze, nákladem kněhkupectví I. L. Kober 1877.

Jestliže to potěšitelným úkazem a pro vývoj naší technické literatury významné, že jsme se v poměrně tak krátké době domohli pro *všechny* před-

*) Nemůžeme ovšem věděti, jak na tyto věci hleděti bude duch lidský na pozdějším stupni vývinu, nebudouli mu věty samozřejmými, které dnes důkazu vyžadují — avšak to nemůže býti měřítkem pro úsudky naše dnešní.

měty středních škol spisů *původních* a to takových, že by mnohé z nich sloužily i starším a bohatším literaturám k ozdobě.

O descriptivev jednajících spisů neměli jsme dosud ovšem na výběr a čekali jsme dlouho těšice se, že povoláné k tomu osoby naznačí cestu, kterou by se mladší síly ubírali a vědu tu v širších kruzích pěstovati měly, jako se to dělo zejména ve vědách přírodních, ve filologii, v dějepise a i v matematice; leč čekali jsme dosud marně. Dlouho citěná potřeba však sama klid tento prolomila a středním školám náleží u nás zásluha, že česká literatura obohacena jest i spisy o descriptivev jednajícími. Máme sice dosud málo, co ale v posledním času o tomto předmětu vydáno bylo, směle se může po bok postaviti lepším toho druhu spisům cizojazyčným. Jsou to školní knihy descriptivev geometrie pro vyšší realky, z nichž jednu, neúplnou dosud, sepsal Č. Jarolímek, professor při c. k. vyšší české realce v Praze, a druhou Frant. Sanda, místoředitel c. k. vyššího real. gymnasia v Táboře.

Spis páně Jarolímekův nalézá se již dvě leta v rukou obecnstva a úsudek o dvou dílech dosud vyšlých již se ustálil; nebudeme se proto u něho zdržovati a přihlídneme k spisu druhému, jehož zevnější úprava jest, co se tkne tisku, papíru a vyobrazení, slušná, čímž se spis tento značně liší od mnohých jiných kněh Kobrova kněhoskladu. Vyobrazení jsou čistá, vesměs zřetelná a vkusná a že jest všude činěn rozdíl mezi obrázky danými a řešením úlohy nalezenými, jest hned na první pohled z vyobrazení k poznání, co bylo dáno a o č to běží. Bylo by proto vělice k přání, aby těch několik černých vyobrazení (36), jež sem dána byla patrně z nějakého staršího díla, v příštím vydání nahrazena byla taktéž vyobrazeními bílými, poněvadž to oko uráží, kdekoliv se staré černé vyobrazení a nové bílé nacházejí na jedné stránce vedle sebe, jako na př. na str. 112. a 240.

Jako všecky ostatní spisy Sandovy vyznamenává se i tento jeho spis vedle vědecké důkladnosti zvláštní jasností, která žákům studium descriptivev již tím usnadní a k užítku bude, že se tu veškeré výklady i důkazy opírají o *probranou již*, žákům té které třídy tedy známou látku z matematiky; tímto přispůsobením látky z descriptivev probranému již učivu z matematiky vyhnul se spisovatel šťastně obtížím, s nimiž bývá začátečníkům při studium descriptivev často zápasiti a vytknul tak i v tomto, pro potřebu školní dosud málo upraveném předmětu, stránku paedagogickou. A poněvadž tu přihlíženo také, kdekoliv se to učiniti dalo, i ku stránce praktické (uvádíme jen na př. §. 22. o průmětech těles složitých a celý díl pátý, v němž se obsírným způsobem důkladně pojednává o zobrazování výjevů osvětlení), nepochybuje, že se spis Sandův stane užitečnou knihou i mimo školy reálné. Že se zde neb onde stalo nějaké nedopatření, neběreme spisovateli v *prvním* vydání za zlé, očekávajíce, že v druhém vydání bude poopraveno, co tu není zcela přesného, zejména vysloví-li každý znalec své mínění bez obalu buď veřejně nebo listem soukromým; kniha bez vad jest ideálem, chyby pak druhu dvojího: podstatné a zdánlivé. Tyto zakládajice se na osobních náhledech, nevaří knize, anto poznámkou při přednášce se dají obejít tam, kde panuje jiný náhled; onyno však jsou na újmu a sice více spisovateli, že jich neopravil, nežli knize, v níž mnohdy jedním slovem může je napraviti dobromyslný učitel. A tak, trváme, i zde nebude ničeho, z čehož by platné důsledky bylo možná vyváděti.

Cena 2 zl. 10 kr. tohoto úhledného spisu při objemu plných 19 archů a 238 vyobrazení jest poměrně dosti mírná.

z.

Dra. F. J. Studničky spisu „Základové vyšší matematiky“ Díl I. O počtu differentialním, tiskne se nyní druhé valně změnéné vydání.